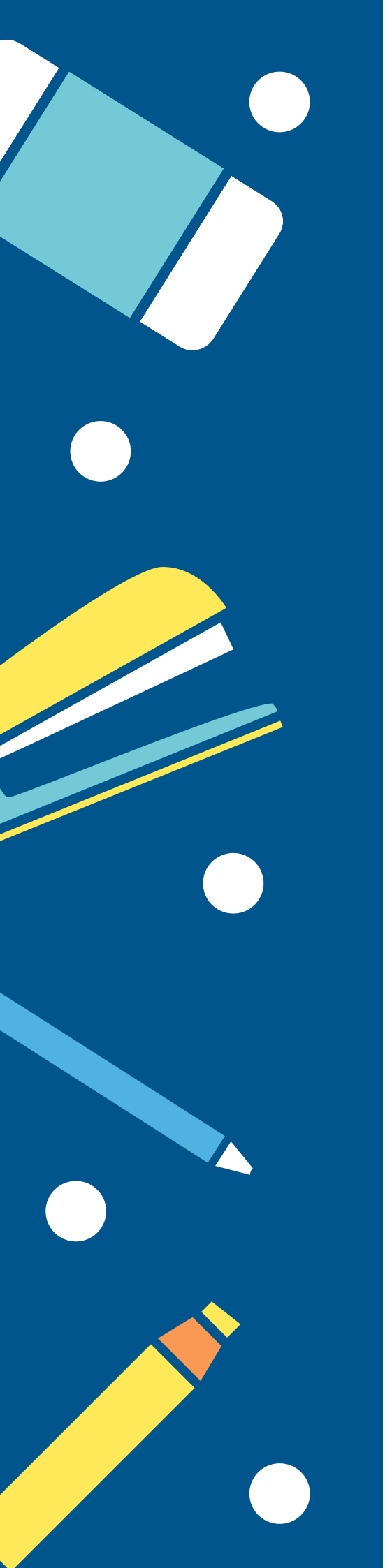
SVENSKA PARTIKELVERB

Marta Mikucka

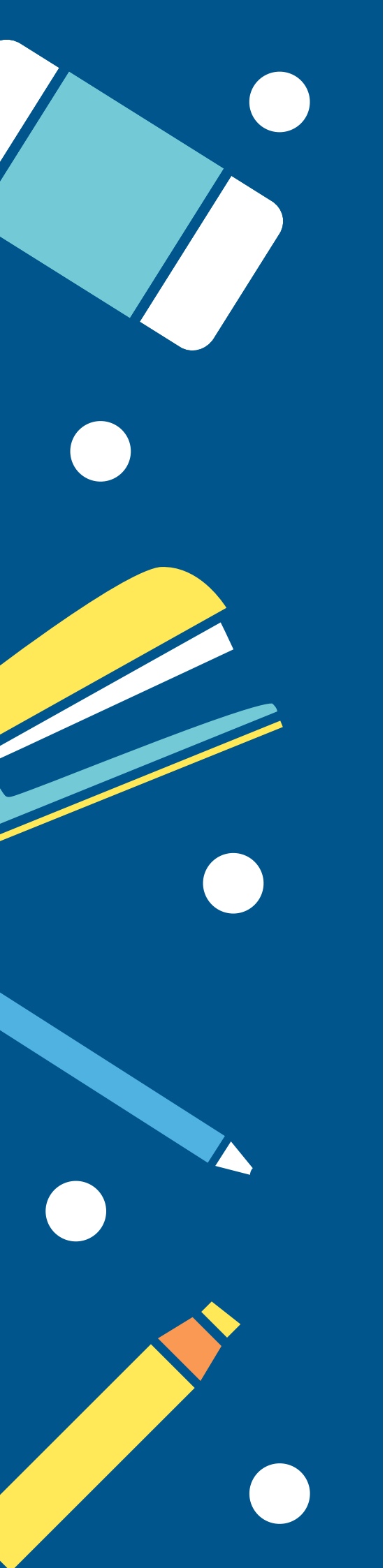

CZYM SĄ PARTIKELVERB?

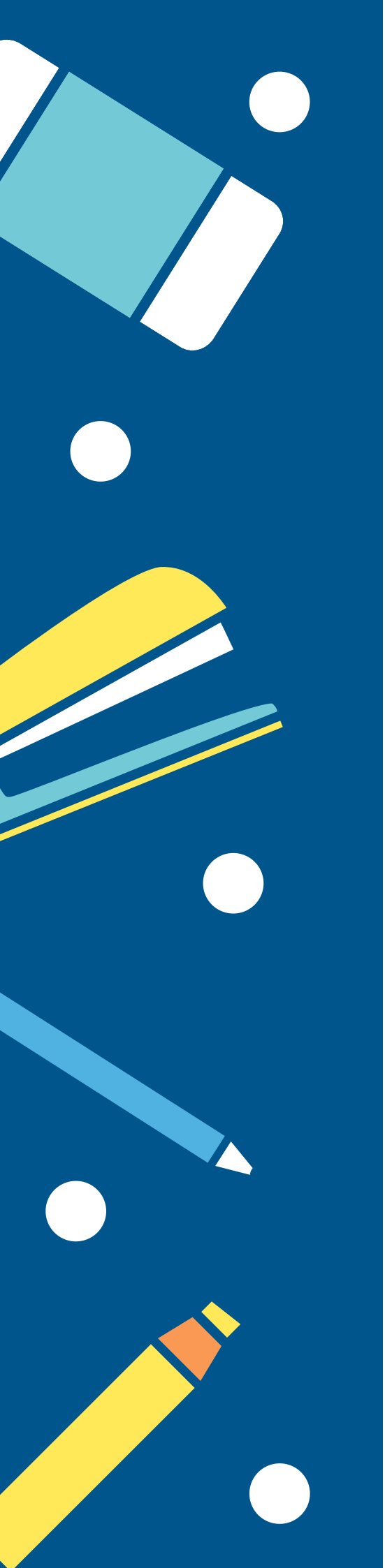
Jestem pewna, że już doskonale wiesz, czym są partikelverb (czyli tzw. *czasowniki frazowe*), ale aby formalności stało się zadość, pokrótce wyjaśnię.

Czasowniki frazowe (partikelverb) to czasowniki, które składają się z czasownika i cząstki, zwykle w formie przysłówka lub przyimka. Są powszechnie stosowane w językach germańskich, takich jak angielski, niemiecki i szwedzki.
Ich cechą charakterystyczną jest to, że cząstka przy czasowniku determinuje jego znaczenie. Czasem znaczenia danego *partikelverb* możesz się domyślić (np. köpa in), a czasem zupełnie nie!
Köpa ut jest takim przykładem i oznacza – kupić coś za kogoś. I sami zapewne nie wpadlibyśmy na to, aby w taki sposób zestawić obok siebie dwa słowa.

CZY PARTIKELVERB MOŻNA UŻYWAĆ TYLKO W SYTUACJACH NIEFORMALNYCH/ CODZIENNYCH?

Niekoniecznie. Jest wiele takich *partikelverb*, których nie można zastąpić samodzielnym czasownikiem, np. logga in (zalogować się), skriva under (podpisać się, np. pod tekstem umowy), komma överens (uzgodnić coś, dojść do porozumienia). Rzeczywiście jest też grupa partikelverb, które stosuje się w języku codziennym lub w sytuacjach zupełnie neutralnych. Pamiętać jednak należy, że Szwedzi z założenia są dosyć nieformalni, nawet w sytuacjach z naszego punktu widzenia oficjalnych, dlatego podział języka na formalny i nieformalny często rozmywa się.

PO CO SIĘ JE STOSUJE?

Po to, aby doprecyzować/zmienić znaczenie wypowiedzi. Wzbogacają też wypowiedź.

Przykład:

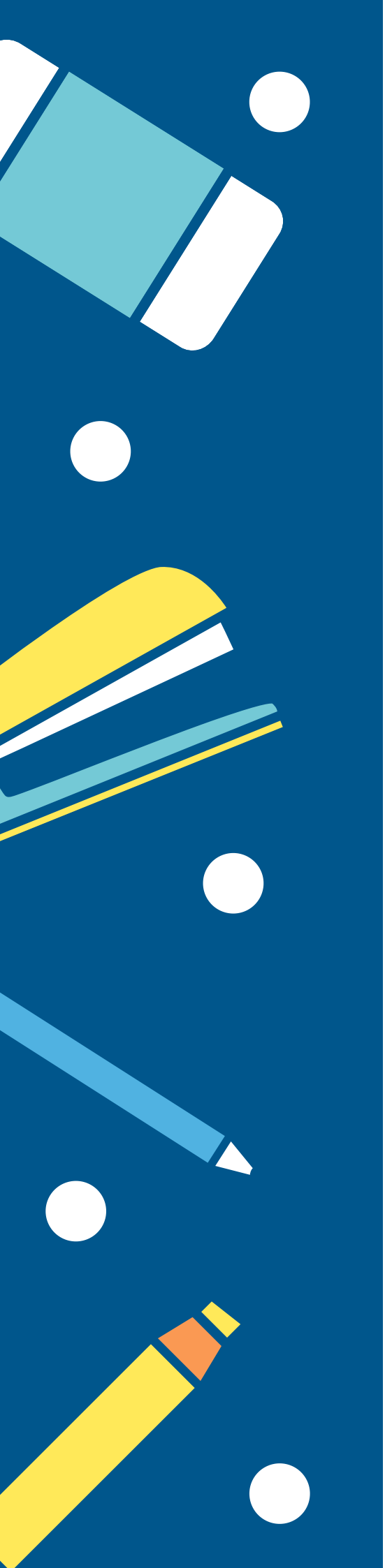
Jag ska ***hyra*** *en lägenhet.* Wynajmę mieszkanie.

Jag ska ***hyra ut*** *lägenheten.*

Wynajmę swoję mieszkanie/Wynajmę komuś konkretne mieszkanie. Dodając *ut* zmieniamy znaczenie całego zdania.

Niektóre cząstki dodane do partikelverb nie zmieniają w sposób istotny znaczenia czasownika (np. vakna/vakna upp – budzić się, tala/tala om-mówić coś/o czymś), podczas gdy inne zmieniają jego znaczenie istotnie, np. *komma* ***undan*** (uniknąć czegoś), *komma* ***in*** (wejść do środka).

Jeśli chodzi o czasownik *komma*, jest on czasownikiem bardzo popularnym i można go łączyć z bardzo wieloma różnymi przyimkami i przysłówkami, aby nadać wypowiedzi pożądane znaczenie. *Komma ut* – wyjść na zewnątrz, *komma fram* – przybyc na miejsce, *komma på* – wpaść na pomysł, *komma ihåg* – pamiętać o czymś. Każdy z tych partikelverb oznacza coś zupełnie innego! Magia!

.

Po to, aby uczynić język bardziej naturalnym, mniej "drętwym".

Przykład:
Mówiąc „Ignorera det” nie do końca brzmimy naturalnie, wręcz trochę….dziwnie. Zamiast tak, możemy powiedzieć *Strunta i det*. Sens jest zachowany, ale brzmi to bardziej naturalnie. Jest też jasne dla odbiorcy, o co nam chodzi.

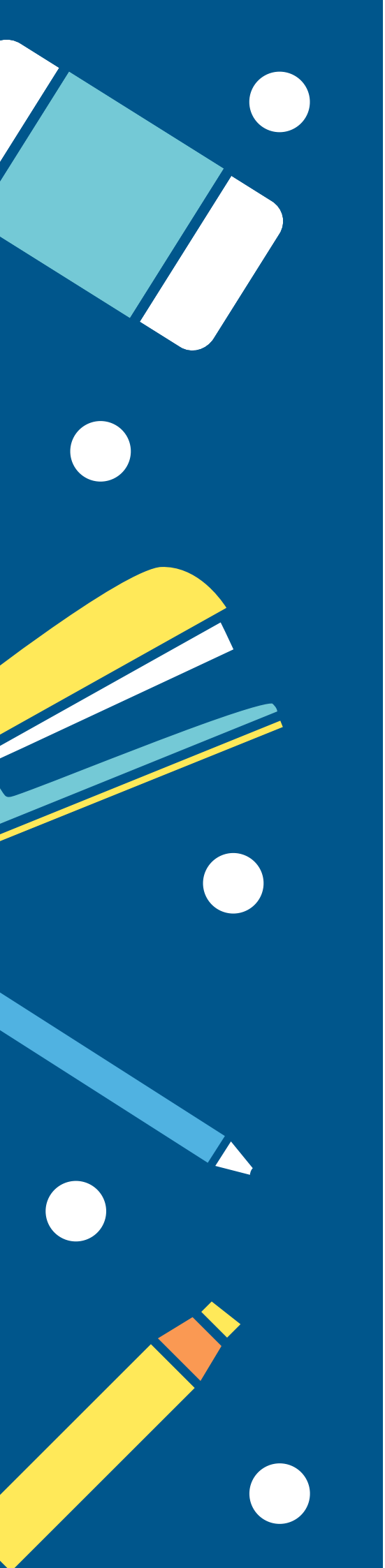
Po to, aby "dodać" znaczenie do czasowników.

Sam czasownik *hoppa*, oznacza skakać. Ale hoppa över, oznacza pomijać coś, np. Jag hoppar över kapitel 2. Pomijam rozdział 2.

.

Niekiedy tylko za pomocą partikelverb możemy wyrazić to o co nam chodzi.

Przykłady:
Jag måste logga in nu. Muszę się teraz zalogować.
Slå på lampan! Włącz lampę!
Stäng av datorn! Wyłącz komputer!

.

.

Partikelverb pomagają doprecyzować i dopełnić przekaz.

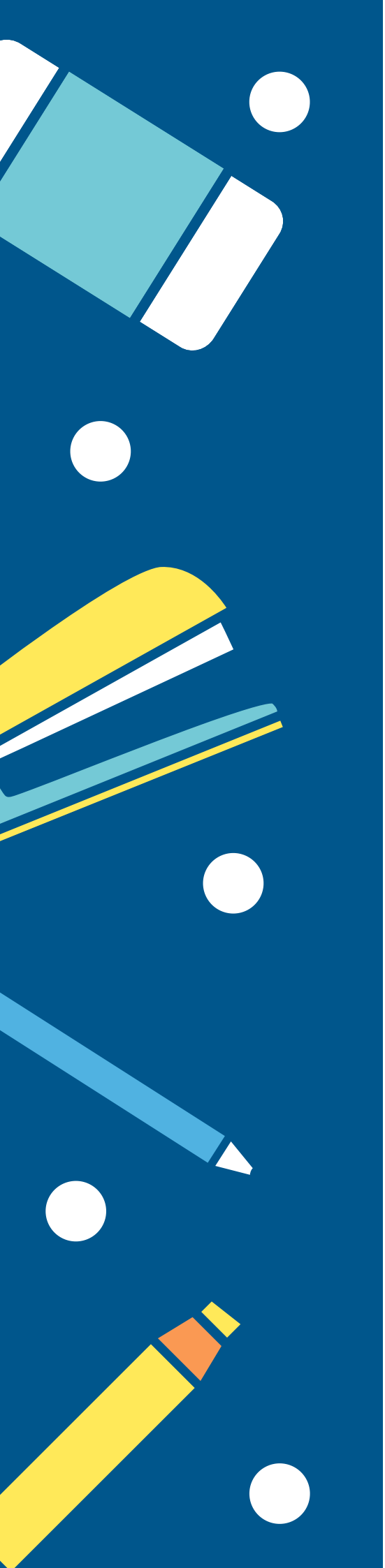
Np. słówko *lugna* oznacza uspokoić się. Ale jeśli poprosimy kogoś o to, aby się uspokoił, użyjemy zwrotu *Lugna ner*! (Uspokój się). A nie samego *Lugna*.

.

Dzięki partikelverb, możemy przekazać coś w sposób nieformalny, bardziej dobitny i wprost:

Hon sparkade ut mig från kontoret!
Wyrzuciła mnie z biura!

Han har ätit upp allt!
On wszystko „zeżarł”!

Poniższa lista to zestawienie *partikelverb* najczęściej używanych w języku szwedzkim. Jest to w pewnym sensie słownik, ale taki do nauczenia się na pamięć. Ta lista partikelverb to moim zdaniem *must have* dla każdego, chce opanować szwedzki w stopniu komunikatywnym. Poniższe *partikelverb* to nie są frazy wzięte prosto ze słownika. To wiele przeczytanych artykułów i tekstów w *Dagens Nyheter*, przesłuchanych audycji w *Sveriges Radio,* przejrzany *Rivstart* od deski do deski, kilka przeczytanych książek (nie literatury pięknej, a po prostu szwedzkich kryminałów, głównie saga o Fjällbace, kilka książek dla dzieci).

Partikelverb jest znacznie więcej niż poniżej i bez problemu znajdziecie taką rozszerzoną listę w Internecie. Ale te poniżej, to *partikelverb* aktualnie używane w języku szwedzkim. Każdy partikelverb jest przetłumaczony i opatrzony dwoma, trzema przykładami. Partikelverb ułożone są w porządku alfabetycznym, chociaż nie ma każdą literę można coś znaleźć np. nie ma nic na Z. Przynajmniej ja nic nie znalazłam.

PARTIKELVERB - LISTA

ANVÄNDA SIG AV
STOSOWAĆ, POSŁUGIWAĆ SIĘ, KORZYSTAĆ Z CZEGOŚ

Vi fick reda på att hon använde sig av flera olika namn.
Dowiedzieliśmy się, że była znana pod kilkoma nazwiskami.

Pasteur var inte den förste som använde sig av vaccination.
Pasteur nie był pierwszym, który przeprowadzał szczepienia.

BETALA AV
SPŁACAĆ

Övriga utgifter betalas av arbetsgivaren.
Inne wydatki ponoszone są przez pracodawcę.

Jag övertalade just hyresvärden att låta oss betala av resthyran.
Przekonałam właściciela, by rozłożył spłatę na raty.

BLANDA IN
UWIKŁAĆ SIĘ, WPLĄTYWAĆ

Jag vill inte att mitt efternamn blandas in.
Nie chcę, by ujawniono moje nazwisko.

Jag är ledsen att jag blandade in dig.
Wybacz, że cię w to wplątałem.

BLI AV
ODSTAWIĆ COŚ, ZREZYGNOWAĆ, POZBYĆ SIĘ

Det var omöjligt att bli av med henne.
Nie mogłam pozbyć się jej.

Jag kan bli av med mittjobb
Mogę stracić pracę

BLI TILL
STAWAĆ SIĘ

Jag kan bli till stor hjälp med honom.
Mogłabym być bardzo pomocna przy nim.

Mindre sopor som kan bli till värme.
Mniejsze śmieci, które mogą zamienić się w ciepło.

BRYTA AV
NARUSZYĆ/ZŁAMAĆ TAJEMNICĘ

De var inte stora och så hårda att man inte kunde bryta av dem.
Nie były duże, za to były tak twarde, że nie dało się ich połamać.

Så gott att bryta av med lite husmanskost!
Tak dobrze jest zerwać z domową kuchnią!

BRYTA NED
ROZKŁADAĆ SIĘ

Den lever på att bryta ned dött material
Żywi się rozkładającym się martwym materiałem

Ämnet och dess relevanta nedbrytningsprodukter bryts ned snabbt.
Substancja i jej odpowiednie produkty rozkładu szybko ulegają rozpadowi